

ИСТОРИЯ НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ХИМИЦИ. III. ПЪРВИТЕ ДЕСЕТ ГОДИНИ (1925-1934) – ИЗБРАНИ ДОКУМЕНТИ

Найден НАЙДЕНОВ

Съюз на химиците в България

Резюме. Тази статия дава информация за конгресите на Съюза на българските химици в първите десет години от неговото съществуване — 1925 г. — 1934 г. Всички представени документи са били публикувани в съюзния орган — „Химия и индустрия“.

Keywords: Union of Bulgarian Chemists, history, annual congresses

Първи редовен конгрес на Съюза на българските химици (19-21 юли 1925 г.)¹⁾

Конгресът се открива от председателя на Управителния съвет проф. З. Караогланов. След неговата приветствена реч за почетен член на Съюза на българските химици е провъзгласен проф. д-р Пенчо Райков.

През 1901 г. е отправена една покана до живеещите в София химици. Целта на тази покана е да се обмисли дали не е настъпило времето за основаване на специализирано химическо дружество. Дружеството е основано на 3 март 1901 г. В него се развива интензивна научна дейност. Вземат се стано-

вища по професионални въпроси. Дават се ценни мнения по проблеми, засягащи химическото дело в България. Първият, и след това многократно избран председател на дружеството, е проф. д-р Пенчо Райков, който през цялото му съществуване взема активно участие в неговия живот.

Проф. Пенчо Райков (1864 — 1940)

На конгреса са поднесени поздравленията от страна на Министерството на просветата, Софийската търговска камара, Съюза на класните и прогимназиални учители, Агрономичното дружество, Съюза на българските инженери. В тях се изтъква значението на химика и химията за съвременния живот и се поощрява работата на Съюза на българските химици.

Изнесени са реферати: „Върху хормоните и витамините“ от проф. д-р Ас. Златаров и „Организацията на контрола върху съестните продукти и другите общоупотребяеми предмети у нас“ от д-р Панайотов.

В отчета на Управителния съвет, избран на Учредителния конгрес, се отбелязва, че той си поставя за цел да се създадат дружества във всички центрове, където има повече химици. За една година в Съюза са обединени 285 членове, включени в следните дружества: София — 146 члена, Пловдив — 14, Шумен — 9, Варна — 27, Враца — 12, Плевен — 16, Русе — 16, Бургас — 14, Видин — 7, Ст. Загора — 5, Търново — 9, Казанлък — 5 и Сливен — 5. От тях Софийското е основани през 1901 г., Пловдивското през 1922 г., а останалите през 1924 и 1925 г. Дадена е информация за дейността на отделните дружества.

Списанието „Химия и индустрия“ се издава в 1500 екземпляра и поради големия интерес към него през второто полугодие тиражът е увеличен на 1800. В края на третата си годишнина има 1625 абонати.

За ръководни органи на Съюза са избрани:

Управителен съвет: председател — Площakov, секретар — Стоянов, касиер — Стефанова и членове — Колушки и Йоцов; Контролна комисия:

Рашев, Тетевенска и Бонева; Редакционен комитет: главен редактор — Златаров и членове — Огнянов, Томов, Андрейчева, Цонев и Пушкарров.

Конгресът приема следните резолюции: (1) За организиране на института по приложна химия; (2) За организиране контрола върху хранителни, питейни и други общоупотребяеми в живота предмети.

Втори редовен конгрес на Съюза на българските химици (19-21 юли 1926 г.)²⁾

Конгресът се открива от председателя на Управителния съвет проф. З. Караогланов. Отбелязва, че на Учредителния конгрес през м. юни 1924 г. е създаден Съюзът на българските химици, който си поставя за цел: (а) да се грижи за правилното развитие на химическата наука и практика в България; (б) да защитава моралните и материалните интереси на своите членове.

Реализирането на тези цели е свързано със сериозни трудности. *„У нас не разбират още, че за да могат да се реализират големите практически и културни ползи на химията, необходима е наличност на материални и духовни условия и че правилното стопанско развитие на родината налага по-скоро създаване на тези условия.“*

Реализирането на тези цели се спъва от професионалния егоизъм от близките на химиците професии, а именно агрономи, медици и ветеринари, които са се развили по-рано в България. *„Те са успели да нахълтат в нашата компетентност, да заграбят нашите права и да упорстват за запазване на това си положение.“*

Отделя се особено внимание на качеството на отделните съюзни членове. *„Трябва всеки добре да преценява способностите си, когато се кандидатира за дадена работа. Особено голяма е опасността, когато химици се заловят с индустриална работа, за която нямат нужната подготовка.“*

Проф. Захари Караогланов (1878 — 1943)

Избрано е ръководно бюро на конгреса с председател проф. Пенчо Райков.

Прочетен е реферат на тема: „Българските химици и законопроекта за насърчаване на местната индустрия“ от Л. Йоцов..

През отчетната година в Съюза са членували 13 дружества с 323 членове, от които: в София — 173, Варна — 29, Русе — 17, Шумен — 9, Плевен — 21, Търново — 11, Враца — 10, Видин — 8, Пловдив — 16, Бургас — 12, Ст. Загора — 7, Сливен — 6 и Казанлък — 5.

През годината Управителният съвет е имал 25 заседания и се е занимавал със следните по-важни въпроси: (1) закон за опазване на народното здраве и закона за хранителните продукти; (2) преименуването на съществувалите хигиенни лаборатории в химически станции; (3) търговията с химикали; (4) законопроект за насърчаване на местната индустрия; (4) въпроси с министерството на просветата; (5) изработване правилник за посмъртната каса; (6) изработване общи наименования на химическите съединения и апаратура; (7) за индустриалната анкета.

Отчетена е дейността на дружествата — членове на Съюза.

Списание „Химия и индустрия се издава в 2000 екземпляра и има 1660 абоната, от които: химици — 350, занаятчии и индустриалци — 232, ученици и студенти — 850 и разни — 238.

Прочетени са реферати на тема: „Химически отнасяния на твърдите тела“ от Д. Баларев; „Производство, преработка, продажба и контрол на млякото в България“ от Н. Малеев; „По контрола на грънчарските съдове в България“ от Захарий Ганов; „Създаване на българска научна химична технология“ от Иван Гюлемезов; „Един нов вид изоморфизъм“ от Д. Баларев; „Върху индустрията на каталитично втвърдените мазнини“ от Д. Иванов.

Избрано е ръководно тяло на Съюза в състав: Управителен съвет — председател проф. З. Караогланов, секретар Стр. Стоянов, касиер М. Стефанова, и членове проф. Г. Колушки и Л. Йоцов; Контролна комисия: Н. Бижев, Ив. Тетевенска и Хр. Атанасов; Редакционен комитет: главен редактор В. Огнянов и членове Ив. Томов, М. Андрейчева, Д. Иванов, Г. Кованов, Ст. Матеев; Техническа комисия: председател Р. Матеев и членове ИВ. Токлуджанов, Н. Странски, Н. Спасов и Г. Рашев.

Конгресът приема резолюции по: (1) Дейността на Управителния съвет; (2) Законопроектът за насърчение на местната индустрия; (3) Производството, продажбата и контрола на млекото; (4) Контролът на грънчарските съдове.

Трети редовен конгрес на Съюза на българските химици (17-19 юли 1927 г.)³⁾

Конгресът се открива от председателя на Управителния съвет проф. Захари Караогланов. В уводното си слово той отбелязва, че „сът прискърбие трябва да констатираме, че през тази година ние не можем да отбележим такива придобивки, които да ни придвижат към целите и нашите действия и нашите усилия остават все още злепоставени и онеправдани. Дейността на химиците е под опекуството на медици, ветеринари, аптекари и агрономи.“ В дневния ред на конгреса са включени: 1) Научни реферати: „Нова теория за механизма на окислението и образуването на водородния прекис“ от проф. П. Райков, „Българският кокс“ от проф. Ив. Трифонов и научни съобщения; 2) Професионални въпроси — Законопроектът за храните, пиететата, вкусовите вещества и общоупотребяемите в живота предмети — Д. Весов и Търговията с химикали — Стр. Стоянов; 3) Организационни въпроси — отчети на Управителния съвет, Контролната комисия, Редакционния комитет и Техническата комисия; 4) Избор на нови Управителен съвет, Контролна комисия, Редакционен комитет и Техническа комисия; 5) Приемане бюджета за 1927-28 г.; 6) Разисквания по правилника за взаимно спомагателната каса.

За председател на конгреса е избран проф. П. Райков.

Отчетният доклад за дейността на Управителния съвет през 1926/27 г. е прочетен от съюзния секретар Стр. Стоянов.

В уводния доклад е отбелязано значението на химията за стопанското развитие на страната и стремежа да се използват научните придобивки за практически цели, в резултат на което се отбелязва подем в земеделското производство и индустрията.

В Съюза на българските химици членуват 13 дружества с общо 324 членове, от които: в София — 175, Варна — 26, Русе — 17, Шумен — 7, Плевен — 21, Велико Търново — 11, Враца — 8, Видин — 7, Пловдив — 16, Бургас — 15 Стара Загора — 9, Сливен — 5 и Кюстендил — 7.

През отчетния период Управителният съвет е разглеждал следните важни въпроси: Законът за контрола на хранителните и други продукти, Законът за химическите лаборатории, за свикване на конференция на химиците, които работят в лабораториите, за търговията с химикали, за грънчарското производство, за чужденците, въпроси, свързани с Министерството на просвещението и др. Разгледана е дейността на някои дружества на Съюза като тези в Плевен, Русе, Варна, Видин и София.

В отчета на редакционния комитет се отбелязва, че съюзният орган „Химия и индустрия“ се печати в 2000 екземпляра. Абонатите са 1430 срещу 1505 в края на шестата година, разпределени както следва:

Абонати	Броя	%
Химици	360	25,5
Индустриалци и занаятчии	108	7,6
Студенти и ученици	752	52,6
Разни	230	14,4

Печатани материали	Броя	Страници
Статии със съдържание :		
. научно;	22	117
- индустриално и занаятчийско;	18	93
- стопанско;	7	65
- професионално ;	5	25
- научно-популярно;	6	84
- по противовъздушна и химическа отбрана;	5	23
Биографии	5	30
Научни и други сведения	15	31
Аналитични бележки	8	31
Книжнина	-	8

Горната таблица показва какви материали са били публикувани на страниците на списанието през отчетната година.

Приети са резолюции по проекто-законите за търговията с химикали и храните, питиетата, вкусовите вещества и общоупотребяемите в живота предмети.

За 1927/28 г. е приет следният бюджет:

А. За управлението на Съюза

Приходи		Разходи	
1. От членски внос по 150 лв.	30000	1. Конгресни разходи	15000
2. От лихви	5000	2. Канцеларски	6500
		3. Касиер	6000
		4. Секретар	6000
		5. Прислуга	1500
	35000		35000

Б. За съюзния орган

Приходи		Разходи	
1. Абонамент	100000	1. Печат	70000
2. Реклами	15000	2. Хонорар	20000
3. Недобори	5000	3. Главен редактор	10000
4. Стари годишнини	500	4. Администратор	6000
5. Помощи	25000	5. Експедиция	10000
6. Дарения	500	6. Настоятелно право	10000
		7. Прислуга	1500
		8. Дългове хонорар	2000
		9. За уравнение	16000
	146000		146000

Избрани са следните ръководни органи на Съюза: Управителен съвет: председател — З. Караогланов, секретар — Д. Десов, касиер — М. Стефанова, членове — Л. Йоцов и Стр. Стоянов; Редакционен комитет: главен редактор — В. Огнянов, членове — Ив. Томов, М. Андрейчева, Г. Кованов и Ст. Матеев; Техническа комисия: председател — Н. Бижев, членове — Н. Токлуджанов, Ив. Трифонов, Ол. Карабелева и Н. Пушкиarov; Контролна комисия: Ив. Тетевенска, Хр. Атанасов и Г. Марков.

Четвърти редовен конгрес на Съюза на българските химици (2-4 септември 1928 г.)⁴⁾

Конгресът е открит от председателя на Управителния съвет проф. З. Караогланов. В уводната си реч той отбелязва, че при учредяването на Съюза са очертани три главни линии на действие: (1) Създаване на правилни връзки и отношения между българската индустрия и българския химик; (2) Правилното организиране на контрола върху хранителните, питейни и други общо употребяеми предмети и (4) Правилното уреждане на въпроса с търговията с химикали.

Въпреки енергичните настоявания и постъпки тези искания не се възприемат.

Съобщени са исканията във връзка със закона за насърчаване на местната индустрия. Отбелязва се, че „Благодарение координираните действия на Управителния съвет, от една страна, и на съюзни членове, от друга, исканията на съюза по отношение на закона за насърчаване на българската индустрия са реализирани, с което за българския химик се открива една по-широка възможност да навлезе в българската индустрия. Вратата, която свързва химическата наука с химическата практика в нашия живот е от-

крехната. На българския химик се дава вече по-голямо поле за творческа дейност в областта на родната индустрия.“

За председател на бюрото на конгреса е избран проф. д-р Ас. Златаров.

Прочетени са реферати на тема: „Корозия на металите“ от Ил. Квартирников; „Един нов вид обезводняване“ от проф. Д. Баларев; „Контролната на грънчарските изделия и безоловната глеч“ от д-р З. Ганов.

След основаването на Съюза през 1924 г., броят на членовете е както следва:

№ по ред	Дружества в:	1925/25	1925/26	1926/27	1927/28
1	София	146	173	173	167
2	Варна	27	29	26	25
3	Русе	16	17	17	18
4	Шумен	9	9	7	7
5	Плевен	16	21	21	22
6	Търново	9	11	11	12
7	Враца	12	10	8	8
8	Видин	7	8	7	9
9	Пловдив	14	16	16	16
10	Бургас	14	12	15	18
11	Ст. Загора	5	7	9	10
12	Сливен	5	5	5	6
13	Кюстендил	-	-	7	7

През отчетния период Управителният съвет е имал 31 заседания и е разгледал следните по-важни въпроси: Изпълнение на конгресните резолюции; Законът за насърчение на местната индустрия; Законът за народното здраве; Търговията с химикали; Ветеринари и химици; По износа на вината; Унифициране методите за изследване на урината; Грънчарските съдове; Химикът и земеделието; Подобрене на положението на химиците от Химическия институт при Дирекцията за народно здраве; По уволнението на един съюзен член; Съюзът на техническия печат в България; Земетресението в Южна България; Фонд „Александър Найденович“; Отпразнуване стогодишнината от френския учен Марсел Бертло; Съюзно помещение.

Отчетена е дейността на отделните дружества.

Списанието „Химия и индустрия“ се издава в 1600 екземпляра и има 1448 абонати, от които: ученици — 585, студенти — 56, химици — 350, индустриалци и др. — 304 и за замяна — 73.

Изнесени са следните реферати и научни съобщения: „Електотермическото желязодобиване и неговото бъдеще с поглед към българските условия“ от д-р Ас. Азманов; „Изследвания върху растежа на кристалите“ от

проф. д-р Ив. Странски; „Върху константите на някои растителни масла“ от Ил. Квартирников; „Особености на адсорбционните съединения“ от проф. д-р Д. Баларев; „Един нов метод за добиване на кетони“ от Д. Иванов.

За ръководни органи са избрани: Управителен съвет: председател проф. З. Караогланов, секретар Д. Весов, касиер М. Стефанова, и членове Л. Йоцов и Стр. Стоянов. Контролна комисия: Ив. Тетевенска, Н. Пенчев, Г. Караиванов; Редакционен комитет: главен редактор В. Огнянов, и членове Ив. Томов, М. Андрейчева, Д. Иванов, Д. Ковачева, Ас. Азманов; Техническа комисия: Председател Ив. Площаков и членове М. Бояджиев, Ст. Матеев, Ол. Карабелва и Н. Пушкаров.

Пети редовен конгрес на Съюз на българските химици (21-22 юли 1929 г.)⁵⁾

Конгресът е открит от председателя на Управителния съвет — проф. З. Караогланов. В уводното си слово отбелязва, че през отчетния период Управителният съвет е провел 32 заседания, в които са участвали и съюзни членове и са обсъждани професионални въпроси като: Законът за народното здраве, конференцията за изработване на нови методи и норми за изпитване на храни, напитки и други общоупотребяеми продукти и др. Отбелязва, че е утвърден Правилник за професионалната практика на техниците и химиците в индустриалните предприятия, разрешено е на химиците да търгуват с химикали, наравно с аптекарите и дрогеристите и др.

В дневния ред на конгреса са включени: Научни реферати — Т. Райкова-Ковачева — „Обяснение изключенията на Хапч-Вернеровата теория за оксимите и критика на методите за определяне на тяхната конфигурация“; Професионални доклади — Лука Йоцов — „Институт за заклетии химици“, В. Огнянов — „По въпроса за бъдещето списване на съюзното списание „Химия и индустрия“, Ил. Цонев — „Принципи в Закона за народното здраве, глава VIII — хранителни продукти“; Научни съобщения: проф. д-р Д. Иванов — „Върху истинските смесени органимагнезиеви карбонати“, проф. П. Д. Хаджиев — „Нова ацидиметрична метода за определяне на декстроза — чрез Флеминг“ и „Една тегловна метода за определяне на захари от кислорода на Cu_2O “ и проф. д-р Ив. Странски — „Принос върху изкристилизирането на соли върху изоморфни на тях кристали“; Организационни въпроси — Отчет за дейността и избор на нови ръководни органи.

За председател на конгреса е избран проф. П. Райков. Отчетът за дейността на Управителният съвет през 1928/29 е изнесен от секретаря на Съюза Дим. Весов. Отчетен е следният състав на дружествата в Съюза: Софийско — 152, Варненско — 24, Русенско — 20, Шуменско — 7, Плевенско — 12, Врачанско — 8, Видинско — 8, Бургаско — 18, Ст. Загорско — 18, Сливенско — 6, Кюстендилско — 7, Пловдивско — 16 или всичко — 310.

Отчита се дейността по изпълнение на конгресните решения, Законът за насърчаване на местната индустрия, Законопроектът за народното здраве, съставяне на методи за изследване на хранителните продукти, измененията на проектозакона за народното просвещение, за списанието „Химия и индустрия“, за организиране на лотария и събиране на средства за изграждане на съюзен дом, класирането на химиците при изборните учреждения, за химическата номенклатура, за тютюневия институт и др.

Отчетена е дейността на химическите дружества в София, Варна, Русе, Плевен, Враца, Видин и Стара Загора.

Редакционният съвет отчита, че през отчетната седма година съюзното списание „Химия и индустрия“ се печата в 1600 броя, абонатите са 1465, разпределени както следва:

	Броя	%
Химици	372	25,4
Индустриалци и занаятчии	135	9,2
Студенти и ученици	716	48,9
Разни	242	16,5

По обем и съдържание материалите в списанието са разпределени както следва:

Печатани материали	Броя	Страници
Статии със съдържание :		
. научно;	14	181
- индустриално-техническо ;	11	99
- стопанско;	5	27
- професионално ;	13	83
- научно-популярно;	7	65
Аналитични бележки	15	22
Научни и други съобщения	52	38
Въпроси и отговори	46	9

Отчетът за приходите и разходите е следния:

А. Управление на Съюза			
Приходи	Разходи		
1. От членски внос	30281	1. Канцеларски	1710
(70% от друж. приходи		2. Конгресни	9304
2. От лихви	1303	3. Секретар	6000
		4. Касиер	6000
		5. Прислуга	2000
		6. Печатни издания	2260
		7. Членски вноски	500
Всичко	31584	Всичко	27774

Б. Списание “Химия и индустрия”			
Приходи		Разходи	
1. Абонамент	86871	1. Печат	59908
2. Обявления	6080	2. Експедиция	8573
3. Недобори абонамент	3731	3. Хонорар	15280
4. Недобори обявления	6400	4. Главен редактор	10000
5. Стари годишници	210	5. Администратор	6000
6. Субсидии	21000	6. Прислуга	2000
7. Дарения	1035	7. Наст. право	6038
		8. Подвързия	350
	125327		108149

Конгресът е приел следните резолюции: по отчета на Управителния съвет, по реферата на Л. Йоцов на тема „Институт за заклетни химици“, по реферата на Ил. Цонев „Закона за народното здраве“, за бъдещето на сп. „Химия и индустрия“, за Инспектората по химия към Министерството на народната просвета и за учредяване на Институт по тютюнците.

Избрани са следните ръководни органи: Управителен съвет: председател — проф. д-р Ас. Златаров (58), секретар — Д. Весов (40), касиер — М. Стефанова (39), членове — Г. Рашев (39) и Н. Токлуджанов (58); Контролна комисия: Ив. Тетевенска (58), Н. Пенчев (39) и М. Андрейчева (58); Техническа комисия: председател Ив. Площакков (58) и членове — Р. Матев (20) Н. Бижев (20), О. Карабелева (38) и Н. Пушкаров (38); Редакционен комитет: председател — В. Огнянов (32) и членове — Ив. Томов (32), д-р Ив. Странски (36), Стр. Стоянов (38), Г. Караиванов (39) и д-р Ас. Азманов (27)

Шести редовен конгрес на Съюза на българските химици (20-22 юли 1930 г.)⁶⁾

Конгресът се открива от председателя на Управителния съвет на Съюза проф. д-р Ас. Златаров.

За председател на бюрото на Конгреса е избран проф. д-р П. Райков.

Проф. Асен Златаров

Конгресът е поздравен с телеграма от Съюза „Отец Паисий“ и лично от Н. Загоров, представител на Съюза за повдигане на селото. Присъства и министърът на земеделието и държавните имоти — Гр. Василев, който в своето приветствие казва, че „между насърчаваните индустрии у нас има много, които внасят от странство полуфабрикати и чрез няколко прости манипулации ги превръщат в готови индустриални произведения. Тия индустрии са паразитни. Според него у нас бе трябвало да се насърчават тия индустрии, които са в тясна връзка с нашето земеделско, скотовъдско, горско и минно стопанства, понеже те намират своите изходни сурови материали в страната. При едно рационално поставяне на тия производства те ще могат не само да задоволяват местните пазари, но да приготвят произведения и за износ, с което ще допринесат за увеличаване на нашето народно богатство. За рационално поставяне на тия индустрии трябва да използват знанията и способностите на всички интелигентни сили в страната. Не малък дял в това направление се пада на химиците. Въпросът с изучаване състава на почвите, тяхното торене и приспособяване към дадени земеделски култури, подобрието на самите култури и пр. са на първо място чисто химически проблеми, които трябва да се решават от химиците. Същото е и с типизирането на нашите земеделски произведения, за да могат да намират постоянни пазари в чужбина“.

На конгреса са прочетени следните реферати и научни съобщения: „Стопанската криза и местната индустрия“ — от Р. Матеев; „Върху една нова метода за получаване на фенил-малонова киселина и нейните халогенни производни“ от д-р Ал. Спасов и проф. д-р Д. Иванов; „Биохимия на рака“ от проф. д-р Ас. Златаров.

В отчетния доклад на управителния съвет се отбелязва, че в съюза членуват 14 дружества с 336 членове, от които в: София — 178, Варна — 24, Русе — 17, Шумен — 8, Плевен — 18, Търново — 12, Враца — 8, Видин — 9, Бургас — 18, Ст. Загора — 8, Сливен — 6, Кюстендил — 5, Пловдив — 22 и Казанлък — 5.

През годината Управителния съвет е провел 25 редовни заседания. От втора година съществува и химически съвет, който заседава всяка седмица. Той е разработил методите за изследване на млекото и млечните продукти.

Съюзът на българските химици е колективен член в Съюза на техническия печат, Съюза за повдигане на селото и Комисията за преработване на правилниците в Министерството на народното здраве..

Отчетена е дейността по резолюциите, приети от петия конгрес и дейността на съюзните дружества..

Списанието „Химия и индустрия“ се печата в 1600 екземпляра и изпраща на 1413 абоната, от които: 381 химици, 673 ученици и студенти, 284 индустриалци и занаятчии и др. 65 в замяна и 10 в странство.

По време на Конгреса в салона на учителската каса е прочетен доклад на тема „Изкуствените торове“, който е разгласен чрез ежедневната преса и освен от делегатите е посетен от много граждани.

За избор на ръководно тяло са състезават две листи. Гласували са 59 делегати и са избрани: Управителен съвет: председател проф. д-р Ас. Златаров (58), секретар Н. Токлуджанов (50), касиер М. Стефанова (47) и членове д-р Н. Петков (58) и Н. Кованов(47); Контролна комисия: Ив. Тетевенска (47), Н. Пенчев (46) и М. Андрейчева (59); Редакционен комитет: главен редактор В. Огнянов (47) и членове Ив. Томов (47), проф. Д. Иванов (47), Ст. Стоянов (47), Д. Весов (47) и Г. Караивонов (59); Техническа комисия: председател Ив. Площак (59) и членове (Г. Марков (54), Ст. Матеев (54). О. Карабелева (53) и Н. Пушкар (54).

Конгресът е приел резолюции: по отчетния доклад на Управителния съвет и по списването на съюзното списание „Химия и индустрия“.

По време на конгреса делегатите са посетили фабриката за химически произведения в Костинброд с директор Н. Чилов, където са се запознали с едно от големите химически индустриални предприятия у нас.

Д-р Никола Чилов

Седми редовен конгрес на Съюза на българските химици (19-20 юли 1931 г.)⁷⁾

Конгресът се открива от председателя на Управителния съвет проф. Ас. Златаров. Отбелязва се, че за 7 години от създаването на съюза *„името на химика у нас се чува постоянно, че химикът стана фактор и неговото мнение се търси и внимателно слуша при разрешаването на всички въпроси от негова компетентност. Между многото придобивки, от нас спечелени през тия 7 години, аз ще отбележа по-крупните: Законът за народното здраве, Законът за насърчаване на местната индустрия, Правилникът за стажа на химиците в индустриалните предприятия и пр. Нека се надяваме, че библейските гладни години за нашата страна са вече изживяни и че вече ще настъпят 7 сити, добри години, а заедно с тях ще настъпят и по-добри години за нас – химиците.“* Сериозен проблем е безработицата. От 500 химици в България, не по-малко от 50 са безработни, което са дължи на „голямата стопанска криза, която бушува в страната ни и която принуди доста много индустриални предприятия да прекратят производството и да изхвърлят на улицата работещите в тях химици“.

За председател на бюрото на конгрес е избран проф. д-р П. Райков.

Прочетени са следните реферати и научни съобщения: „Новите ферментационни процеси“ от д-р инж. Н. Карамболов; „Горите от техническо и стопанско гледище“ от Ил. Квартирников; „Правилниците за прилагане на закона за народното здраве“ от Ил. Квартирников; „Разпадане на субституирани -окси мастни киселини и методи за добиване на дезоксибинзоили“ от проф. Д. Иванов; „Нови бактериологически методи и нови аналитични реакции за откриване изкуственото обагряне на вината“ от Н. Карамболов; „Едно черно багрило от никотина на листата на тютюна“ от Д. Дянков.

Списанието „Химия и индустрия“ се печата в 1600 екзмпляра и се изпраща на 1415 абонати.

От 70 делегати са гласували 58 и са избрани: Управителен съвет: председател проф. Ас.Златаров (58), секретар Н. Токлуджанов (54), касиер М. Стефанова (57) и членове д-р Н. Петков (54) и Г. Кованов (48); Контролна комисия: Ив. Тетевенска (57), Н. Пенчев (58) и М. Андрейчева (58); Редакционен комитет: главен редактор В. Огнянов (58) и членове Ив. Томов (58), Д. Иванов (58), Стр. Стоянов (58), Д. Весов (58) и Г. Караивонов (58); Техническа комисия: председател Ив. Площак (57) и членове Г. Марков (58), Ст. Матеев (58), О. Карабелева (54) и Н. Пушкар (57).

Конгресът приема резолюции по: отчета на Управителния съвет и правилниците за прилагане гл. VIII от закона за Народното здраве.

След конгреса е направена екскурзия до Горска индустрия, Д-во „Орион“ и сечищата в Рила.

Осми редовен конгрес на Съюза на българските химици (17-18 юли 1932 г.)⁸⁾

Открива се от председателя на Управителния съвет проф. д-р Асен Златаров, който в приветствената реч при откриване на Конгреса казва: „Ние живеем във времена тежки, времена на разложение, когато никакви зли сили потискат човека и обществото и не им позволяват да се развият и да намерят изход от положението. Всички знаете, колко неумолимо жестоки са стопанската и социалната криза, чиито последици са толкова тежки и непоносими за днешния човек. А когато човекът е подгонен от немотия, когато животът му за утрешния ден не е обезпечен, той, макар и да носи прозвището *homo sapiens*, мислещо същество, забравя това си прозвище и се обръща в същество, което живее от днес за утре. А това не може да не се отрази и на неговия морал. Това разстройство, тази апатия е обхванала нашите политически партии, нашите професионални сдружения и организации. Хората много трудно се събират, за да обсъждат дадени въпроси и, ако се съберат, те разсъждават само върху непосредствения, грубия, делничния интерес. Ние нямаме такива интереси или, доколкото ги имаме, те са дошли случайно в нашата среда. Затова ние живеем със скръбта, че не можем с радостно чувство да се съберем и да мислим за нашата професия, за нашата наука, от които мисли не можем да очакваме благотелен резултат. Ето защо аз напълно оправдавам слабата работа на нашите дружества през изтеклата година. При подобни условия и най-добрата воля се пречупва; човекът не може да пробива скали с ноктите си. И, понеже вашата дейност не беше жива, не беше жива и нашата дейност.“

Професори и студенти по химия (около 1932 г.)

За председател на бюрото на Конгреса е избран проф. З. Караогланов. Изпратена е телеграма до Н. В. Царя на българите в Двореца Евсиноград, който с телеграма е пожелал ползотворна дейност. Избрани са комисии: по бюджета, по списанието „Химия и индустрия“, по реферата, по реферата „Националното гориво“, по информиране на пресата, по разни въпроси и по законопроекта за заклетите химици. Прочетен е реферат на тема „Течните моторни горива“ от Ст. Матеев.

В отчетния доклад се отбелязва, че Съюза има 11 дружества с общо 319 членове, от които в: София — 182, Варна — 22, Русе — 18, Пловдив — 22, Бургас — 14, Търново — 19, Шумен — 9, Плевен — 12, Ст. Загора — 7, Видин — 8 и Враца — 6. Списанието „Химия и индустрия“ се печата в 1600 екземпляра и се изпраща на 1150 абоната, от които: 380 химици, 481 студенти и ученици, 181 индустриалци, занаятчий и др. и 62 в замяна., а разпределението по градове е следното: Бургас — 30, Варна — 40, Видин — 7, Враца — 8, Горна Оряховица — 13, Ст. Загора — 60, София — 405, Русе — 41 и др.

Конгресът приема резолюции по: отчета на Управителния съвет, съюзното списание „Химия и индустрия“, съюзната дисциплина, посмъртната каса и за националното гориво.

В избора на ръководни органи за участвали кандидати с две листи. Подадени са 55 бюлетини и са избрани: Управителен съвет: председател — проф. д-р Ас. Златаров (55), секретар — Д. Весов (33), касиер — М. Стефанова (27) и членове Л. Йоцов (30) и Ив Площак (30); Контролна комисия: Ив. Тетевенска (30), Н. Пенчев (30), Н. Токлуджанов (30); Редакционен комитет: гл. редактор — В. Огнянов (30) и членове: Ив. Томов (28), д-р Д. Иванов (55), Стр. Стоянов (30), Н. Пушкар (30) и Г. Кованов (30)

Девети редовен конгрес на Съюза на българските химици (20-21 август 1933 г., Варна, Театър „Ранков“)⁹⁾

Открит е от председателя на варненското химическо дружество Иван Гюлемезов. Председателят на Съюза проф. д-р Ас. Златаров произнася реч и благодари за помощта на варненските предприятия за провеждането на конгреса.

За председател на бюрото на конгреса е избран проф. П. Н. Райков

Конгресът е поздравен от ректора на търговската академия във Варна и председателя на търговско индустриалната камара.

Проф. д-р Ас. Златаров изнася научно популярна сказка на тема „Нашата храна“.

Избрани са следните комисии за работа на Конгреса: по отчета, по бюджета, по пълномощията, по пресата и по някои въпроси.

В отчета за дейността на Съюза за 1932/33 г. се отбелязва, че в Съюза са включени 11 дружества с общо 318 членове, в това число от: София — 181, Варна — 26, Русе — 16, Пловдив — 20, Бургас — 9, Търново — 25, Шумен — 9, Плевен — 12, Ст. Загора — 7, Видин — 8 и Враца — 5. През годината Управителният съвет е имал 22 редовни заседания. Обсъждани са въпроси по: Изпълнение решенията на осмия конгрес — проектозакона за института за заклетите химици, резолюцията за националното течено гориво, посмъртната каса и др.; Дейността на ветеринарните лекари; Подновяване дейността на химическия съвет при Съюза; Ръководството на фабриките за растителни масла; Фонд „А. Найденович“; Търговията с химикали; Списването на списание „Химия и индустрия“; Наставяване на безработни колеги; Посмъртната каса; Уволнени колеги; Установяване на норми за хранителни продукти; Законът за вината, спиртните напитки и оцета; Експерти по винарство; Законопроектът за химически и химико-технически контрол на хранителни и други продукти; Законът за народното просвещение; Заплатите на химиците в химическите лаборатории; Законопроектът за индустрията; Правилникът за техническите ръководители на индустриалните предприятия.

Списание „Химия и индустрия“ се печата в 1600 екземпляра. Има 966 абонати, от които в: Бургас 24, Варна 36, Видин 7, Горна Оряховица 11, Стара Загора 42, Пловдив 64, Плевен 18, Русе 40, София 362, Шумен 40, Лом 72, Търново 52 и др.

Проф. Д. Иванов докладва за „Номенклатурата на органичните съединения“. Направени са 5 научни съобщения. Приет е бюджетът за 1933/34 г.

За избора на ръководни органи са гласували 46 души и са избрани: Управителен съвет: Председател проф. д-р Ас. Златаров (44), секретар Д. Весов (32), касиер администратор Ив. Беловежов (32), и членове Ан. Дянков (31) и Л. Йоцов (42); Контролна комисия: Т. Райкова-Ковачева (32), Е. Бонев (32) и Т. Иванов (32); Редакционен комитет: Главен редактор проф. д-р Д. Иванов (31) и членове: Подп. Костов (44), Ив. Парлапанов (32), Ив. Попов (32), П. Н. Пенчев (32) и Стр. Стоянов (17); Техническа комисия: председател Ст. Николов (32) и членове: Г. Ранков (32), Г. Марков (32), Г. Кованов (32) и д-р Д. Мирев (28).

Проф. Димитър Иванов

Вечерта В. Огнянов е изнесъл сказка в летния общински театър на тема: „Въздушната опасност за невъоръженото население“, след което делегатите и гостите са поканени от Варненското химическо дружество на другарска вечеря в един от най-добрите ресторанти.

Посетена е стъklarската фабрика в Гебедже.

Приети за резолюции на Конгреса: по отчета на Управителния съвет и по някои въпроси във връзка с броя на часовете на учителите по химия (да не бъдат повече от 22 часа седмично) и максималния брой на учениците в една паралелка да бъде 40-50 души.

Десети редовен конгрес на Съюза на българските химици (15-16 юли 1934 г.)¹⁰⁾

Конгресът е открит от председателя на Управителния съвет проф. д-р Асен Златаров. Отбелязва, че се навършват 10 години от основаването на Съюза и преждевременната смърт на секретаря Д. Весов. В своето встъпително слово той обръща внимание на следното: „Организационният живот е насъщна необходимост за човека от новото време. Животът е пълен с борби, а отделната личност е слаба и немоощна, за да се справя с тях. Оставена сама на собствените си сили, тя бива лесно омаломощавана, смазвана и унищожавана. Затова именно се налага обединяването на голяма бройка хора, организирани по професия, наука или общи цели и задачи за постигане. Вие всички имавте случай да чуете или четете програмната реч на министър-председателя. В тази си реч той изложи програмата на правителството за новата организация на страната ни на стопанска база. Той заяви, че професиите ще бъдат търсени, тяхното сътрудничество ще бъде искано и ценено. Новата стопанска организация на страната ни ще бъде изградена върху сътрудничеството на колективните единици за постигане на повече хляб, повече радости, повече слънце в живота. При това положение, за да може нашият Съюз да заеме припадащото му се място в новата организация на страната, налага се обединението на всички разединени химически сили у нас в нашия Съюз. Нашият Съюз изникна върху базата на старото Софийско химическо дружество. Той наследи от него мощта и облика на културно-просветна и професионална организация, които му дават правото да претендира на място в нашия обществен, културен и стопански живот. И затова той трябва да бъде една силна, здрава и стегната организация. Най-ценният фактор на стегнатостта и преуспяването на дадена човешка организация е нейният морал. Нека всички да се проникнем дълбоко от съзнанието за ролята и морала и да се ръководим в съюзните си отношения от него, а не от грубия кариеризъм. Нека всеки от нас съзнае, че организацията дава права на своите членове, но тя иска от тях още отговорности и задължения. Животът е пълен с борби — човек за човека е вълк — и тия борби похабяват ценното в човека. В своите борби за своето лично облагодетелстване по-слабият морално започва да мисли, че той е всичко, че вън от него няма други хора, равни с неговите способности и достойнства. А с това организацията се превръща в оръдие за кариеристични попълзнове-

ния, в арена за борба за надмощие на отделни себелюбиви амбиции. Тук именно трябва да надделее съзнанието за отговорностите пред колективността, съзнанието за организационния морал: повече жертви за другите. За щастие, в нашия Съюз, с много малки изключения, той бацил не е можал да пусне корени. Нека сметнем за черно петно в нашия съюзен живот единичните прояви от подобен характер и да ги заличим от паметта си. Управата на Съюза никога не е делила членовете на Съюза на наши и ваши, тя винаги и с еднаква енергия се е застъпвала за правата на всички членове. В нашия Съюз не трябва да има деление на групи и категории. Никой не трябва да се счита за център, а всеки трябва да даде всичко за общото благо на професията. Нека всички химици в страната, добили висшето си образование в университет или политехника да се запишат в нашия Съюз. Защото особено днес, при новото прегрупиране на културните, научните и стопанските сили на страната, се налага пълното обединение на химиците, за да може нашата професия да даде своята дан за повдигане на народното благосъстояние и да заеме онова място в нашия обществен живот, което тя напълно справедлива заслужава. Пропуснем ли момента, не се ли явим като единна, обединена и стегната организация, последиците могат да бъдат печални, а, може би, и непоправими за професията ни.“

За председател на бюрото на конгреса е избран проф. П. Райков.

Конгресът е поздравен от А. Бойчинов от името на обединените фармацевти в България, който казва, „че аптекарското съсловие в България, в името на общия подем, който цели обединяването на всички обществени сили на нацията, в името на този общ подем, ние декларираме, че сме готови да подадем ръка, за да може за създадем повече благополучие, повече благоденствие за нашите професии и за добруването на народа, на който ние всички, вие и ние, служим.“

Конгресът е изпратил телеграми до Н. В. Царя, министър-председателя, министрите на народното стопанство, финансите, просветата и вътрешните работи.

Проф. З. Караогланов е прочел реферат на тема „Деветият международен конгрес по химия, състоял се през м. април 1934 г. в Мадрид“.

Избрани са комисии по: пълномощията на делегатите, отчетите, бюджета, резолюциите, устава, посмъртната каса, информиране на пресата и разни въпроси.

В отчета на Управителния съвет се отбелязва, че в Съюза членуват 290 членове, от които в: София — 167, Варна — 21, Русе — 19, Пловдив — 18, Бургас — 10, Търново — 15, Шумен — 9, Плевен — 10, Ст. Загора — 7, Видин — 8 и Враца — 6.

През отчетния период Управителният съвет се е занимавал със следните по-важни въпроси: Изпълнение решенията на десетия конгрес — по назначенията и съкращенията на гимназиалните учители по химия, разпостранението на съюзното списание „Химия и индустрия“, отстраняване недостатъците в Закона за вината и спиртните напитки и посмъртната каса; Проектозакон за индустрията; Фонд „А. Найденович“; Новото изменение на Закона за народната просвета; Организацията на химическите лаборатории; Подновяване дейността на химическия съвет към Съюза; Правилник за техническите ръководители в индустриалните предприятия; Уеднаквяване службите за индустрия между министерствата на съобщенията — дирекцията на благоустройството и на народното стопанство; Въпросът за чужденците в индустрията; Встъпването в длъжност на новия директор на народното здраве; Заседанията на висшия съвет за вината и спиртните напитки; Среци на членове на Управителния съвет с министрите на народното стопанство и вътрешните работи и народното здраве.

Направени са научни съобщения от: Проф. д-р Ив. Странски — „Статистическо извеждане на Gibbs-Wulf-овото правило“; Д-р Ас. Спасов — „Действие на изопропилмагнезиевия хлорид върху естерите“; Д-р Р. Каишев — „Статистическо извеждане на нелинейната скорост на кристализирането“.

Прочетен е реферат на тема „Химическата индустрия на България“ от Д. Минков.

Избрани са следните ръководни органи: Управителен съвет: Председател — проф. д-р Ас. Златаров, подпредседател — инж. Л. Йоцов, секретар — М. Стефанова, касиер — Ив. Митев, Редактор — В. Огнянов, членове — Стр. Стоянов и Ив. Площак. и запасни членове Г. Радев и инж. Т. Иванов; Контролна комисия: Кр. Илиев, инж. Н. Токлуджанов, Н. Пенчев и запасни членове Д. Славчев и Ст. Матеев; Редакционен комитет: М. Андрейчева, Т. Райкова-Ковачева, Г. Кованов и Д. Иванов-Далев.

Приети са резолюции по търговията с химикали, лечебни препарати и силно действащи вещества и по положението на химиците.

БЕЛЕЖКИ

1. *Химия и индустрия*. 4, 25-55 (1925).
2. *Химия и индустрия*. 5, 31-55 (1926).
3. *Химия и индустрия*. 6, 107-135 (1927).
4. *Химия и индустрия*. 7, 27-64 (1928).
5. *Химия и индустрия*. 8, 1-40 (приложение) (1929).

6. *Химия и индустрия*. **9**, 1-39 (приложение) (1930).
7. *Химия и индустрия*. **10**, 1-22 (приложение) (1931).
8. *Химия и индустрия*. **11**, 1-21 (приложение) (1932).
9. *Химия и индустрия*. **12**, 86-111 (1933).
10. *Химия и индустрия*. **13**, 1-22 (приложение) (1934).

HISTORY OF THE UNION OF BULGARIAN CHEMISTS. III. THE FIRST TEN YEARS – SELECTED DOCUMENTS

Abstract. This article provides information on the annual conferences of the Union of Bulgarian chemists in the first ten years of Union's existence – 1925 – 1934. All presented documents were published in the Union's journal – „Chemistry and Industry“.

✉ **Eng. Nayden Naydenov**
Union of the Bulgarian Chemists
108, Georgi Rakovski Blvd.
1000 Sofia, BULGARIA
E-Mail: chem@fnts-bg.org
<http://www.unionchem.org>